

1. PODSTAWA I ŹRÓDŁA WYMAGAŃ FORMALNYCH SPORZĄDZENIA RECENZJI

Zasadniczą podstawą sporządzenia przedmiotowej recenzji stała się Uchwała nr 14/RDN NoB/2025 Rady Dyscypliny Naukowej „Nauki o Bezpieczeństwie” Wojskowej Akademii Technicznej z dnia 29 stycznia 2025 roku - powołująca Komisję Habilitacyjną w celu przeprowadzenia postępowania w sprawie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego Pani dr Justynie Stochaj.

Bazując na tym podłożu i posiłkując się założeniami określonymi w: art. 219 i 221 ust. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2021 poz. 478 z późn. zm.) przygotowano obraz dorobku naukowego Habilitantki zaprezentowany poniżej. Na urzeczywistniony w ten sposób materiał złożyły się: ocena dzieła wskazanego jako znaczące osiągnięcie naukowe o tytule: *System ochrony ludności wobec współczesnych uwarunkowań środowiska bezpieczeństwa Polski*, wydane przez Wojskową Akademię Techniczną w Warszawie w 2024 r., ISBN 978-83-7938-418-1, liczące 363 stron oraz analiza dokumentów, tj. Autoreferatu (27 str.) i Wykazu osiągnięć naukowych, stanowiących znaczący wkład w rozwój określonej dyscypliny (26 str.).

2. CHARAKTERYSTYKA KARIERY NAUKOWO - ZAWODOWEJ HABILITANTKI

Aktywność naukowo-zawodowa pani dr Justyny Stochaj od początku jej kariery zawodowej jest związana z wojskowym szkolnictwem wyższym. Pierwszą pracę zawodową rozpoczęła w 2011 r. w Akademii Obrony Narodowej. Była to konsekwencja studiów na Wydziale Zarządzania i Dowodzenia oraz podjętych dalej studiów doktorskich na tymże Wydziale.

Pani dr Justyna Stochaj przed uzyskaniem stopnia doktora zgromadziła udokumentowany dorobek naukowy, obejmujący zarówno publikacje w recenzowanych czasopismach

naukowych, jak i rozdziały w monografiach zbiorowych, w których podejmowała istotne zagadnienia z zakresu bezpieczeństwa narodowego, zarządzania publicznego oraz problematyki rynku pracy. Równocześnie aktywnie uczestniczyła w życiu naukowym, prezentując wyniki badań na konferencjach naukowych oraz angażowała się w prace komitetów organizacyjnych tychże wydarzeń. W swojej działalności badawczej brała również udział w realizacji projektu finansowanego ze środków MNiSW, co świadczy o umiejętności pracy w zespołach badawczych. Pełniła funkcję przewodniczącej uczelnianej organizacji studenckiej, prowadząc działania na rzecz kształtowania kompetencji studentów w obszarze bezpieczeństwa. Jej aktywność zawodowa i naukowa została wzbogacona przez odbycie praktyk w instytucjach publicznych oraz udział w międzynarodowym programie Erasmus. Dodatkowo uczestniczyła w innych projektach badawczych, pełniąc funkcje współwykonawcy, a tematyka tych badań obejmowała m.in. rekonwersję w Siłach Zbrojnych czy współpracę wojska z otoczeniem społecznym.

W dniu 2 października 2015 roku uzyskała stopień doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o obronności nadany przez Radę Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii Obrony Narodowej, co stanowiło kolejny etap rozwoju naukowego i zaangażowania Habilitantki w obrębie nauk społecznych, w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie.

Od 2016 roku jest zatrudniona na stanowisku adiunkta w Wojskowej Akademii Technicznej na Wydziale Bezpieczeństwa, Logistyki i Zarządzania, a od kilku lat pełni funkcję Kierownika Zakładu Systemów Bezpieczeństwa w Instytucie Bezpieczeństwa i Obronności na wspomnianym Wydziale.

Po uzyskaniu stopnia doktora, u Habilitantki dostrzegalna jest konsekwentna kontynuacja zainteresowań badawczych oraz systematyczny i zdyscyplinowany rozwój kariery naukowej, skoncentrowany w obszarze nauk o bezpieczeństwie.

Oceniając przebieg kariery zawodowej należy podkreślić, że składają się na niego w zasadzie równoległe obszary działalności. Dostrzec można obszar poświęcony działalności naukowej jak i dydaktycznej. Istotny jest jednak także obszar działalności edukacyjnej, zarówno w procesie samodoskonalenia, jak też edukacji dla społeczeństwa. Kolejny, na który warto zwrócić uwagę to obszar związany z zaangażowaniem w poszukiwanie rozwiązań, tworzeniem koncepcji i przedstawianiem rekomendacji na rzecz umacniania bezpieczeństwa społecznego.

W oparciu o przedłożone dokumenty można stwierdzić, że Habilitantka łączy rozwój zawodowy wraz z rozwojem naukowym oraz działalnością edukacyjną, a będąc zaangażowaną

na resortowej uczelni wyższej wykorzystuje swoje doświadczenie we wszystkich obszarach swojej aktywności.

Całokształt dotychczasowej działalności dr Justyny Stochaj świadczy o jej systematycznym rozwoju naukowym, zaangażowaniu w pracę badawczą oraz poważnym podejściu do podejmowanej problematyki.

Z przedstawionych dokumentów nie wynika, aby Habilitantka ubiegała się wcześniej o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego.

3. OCENA OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO WSKAZANEGO JAKO GŁÓWNE OSIĄGNIĘCIE NAUKOWE

Recenzowana publikacja została opublikowana w Wydawnictwie WAT w 2024 roku. Posiada 363 strony i zbudowana jest z wprowadzenia, siedmiu rozdziałów, zakończenia, bibliografii, spisu rysunków oraz spisu tabel. Tytuł oraz temat opracowania nie budzą zastrzeżeń i należy uznać je za poprawne.

Rozdziały zostały ułożone w sposób logiczny i wynikowy, sukcesywnie rozwiązujący podjęte wyzwania naukowe. Każdy rozdział zamykają syntetycznie ujęte wnioski z zawartych w tychże rozdziałach treści, co porządkuje odebraną z lektury wiedzę i stanowi płynne przejście do następnego rozdziału opracowania. Zawarte w pracy 8 tabel i 26 rysunków stanowią dla czytelnika graficzne zobrazowanie i analityczne ujęcie bardziej złożonych kwestii oraz porządkują wizualnie opisywane zagadnienia. Pod względem redakcyjnym, jak również edytorskim praca jest opracowana i wydana na wysokim poziomie. Tekst dzieła został sformułowany w sposób klarowny, przystępny i przejrzysty, z zastosowaniem języka wolnego od zbędnych zawiłości terminologicznych, przy zachowaniu charakteru pogładowego. Wyrażanie swoich opinii i stanowiska na temat aktualnych rozwiązań (zwłaszcza w rozdziale VII np. na stronach 271, 291, 293) jest cenne i zasługuje na uznanie. Należy docenić zarówno wnikliwość analizy, jak i odwagę podejmowania dyskusji nad istniejącymi rozwiązaniami dotyczącymi ochrony ludności w Polsce. Dr Justyna Stochaj formułuje swoje uwagi w sposób wyważony i dyplomatyczny, co dodatkowo podnosi wartość merytoryczną opracowania.

Praca została napisana w oparciu o szeroką bibliografię, przy czym została ona podzielona na: akty prawne i dokumenty, monografie, rozdziały¹, artykuły naukowe, netografię, strony internetowe (w ogólnej liczbie 414).

¹ Domyślnie: rozdziały w monografiach (przypis recenzenta)

W syntetycznym ujęciu treści opracowania należy stwierdzić, że analiza kolejnych rozdziałów monografii pozwala zauważyć, iż Autorka konsekwentnie i metodycznie wprowadza czytelnika w coraz bardziej złożone zagadnienia związane z ochroną ludności. Rozważania trafnie rozpoczyna od przedstawienia tła oraz charakterystyki środowiska bezpieczeństwa Polski, co stanowi niezbędny kontekst dla dalszych dociekań badawczych. Następnie, w sposób uporządkowany prezentuje współczesne zagrożenia dla systemu ochrony ludności oraz wskazuje kluczowe uwarunkowania formalnoprawne, będące fundamentem dla tworzenia skutecznych algorytmów postępowania w sytuacjach kryzysowych. Należy podkreślić, iż Autorka nie ogranicza się jedynie do opisu istniejącego stanu rzeczy, ale identyfikuje jego niedoskonałości i proponuje autorskie rozwiązania naprawcze. Omówienie instytucji realizujących zadania w zakresie ochrony ludności stanowi logiczne przejście do dalszych rozważań koncepcyjnych. W rozdziale piątym w sposób przejrzysty przedstawia aktualne oraz antycypowane zadania systemu ochrony ludności. Cennym dopełnieniem opracowania jest analiza wybranych rozwiązań funkcjonujących w innych państwach, co pozwala na refleksję nad możliwością implementacji dobrych praktyk do polskich realiów. Ostatni rozdział stanowi zwieńczenie rozważań, bowiem Autorka przedstawia własną koncepcję rozwiązań strukturalno-funkcjonalnych w systemie ochrony ludności, uwzględniając zarówno warunki pokoju, jak i kryzysu niemilitarnego oraz wojny.

Kwestie metodologiczne zostały zawarte we wstępie oraz podkreślone i uzupełnione w rozdziale koncepcyjnym i zakończeniu. Wyraziście został sformułowany **cel badań** jako „przeprowadzenie wnikliwej analizy potrzeb i możliwości w obszarze ochrony ludności (cel poznawczy) oraz opracowanie koncepcji systemu ochrony ludności w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem struktury oraz zadań na czas pokoju, kryzysu i wojny (cel utylitarny).” **Główny problem badawczy** sformułowany został w sposób nie pozostawiający wątpliwości w kwestii interpretacyjnej i stanowił odzwierciedlenie przyjętego celu badań w brzemieniu: „Jaki kształt organizacyjno-funkcjonalny powinien przybrać system ochrony ludności na czas pokoju, kryzysu i wojny, przy szerokim wykorzystaniu możliwości podmiotów państwowych, prywatnych i organizacji społecznych, z uwzględnieniem krajowych i międzynarodowych uwarunkowań formalnoprawnych oraz dynamicznych zmian w środowisku bezpieczeństwa Polski?”. Główny problem badawczy dookreślało siedem problemów szczegółowych.

Hipoteza główna jest spójna z wcześniej zaprezentowanym głównym problemem badawczym i celem badań. Ujęto ją w formie założenia: „System ochrony ludności jako immanentna część systemu bezpieczeństwa narodowego powinien konsolidować wszystkie

publiczne i niepubliczne podmioty realizujące zadania w obszarze szeroko pojętego ratownictwa i charakteryzować się elastycznością w reagowaniu na pełne spektrum zagrożeń godzących w życie i zdrowie ludzi. Oprócz bezpośredniego reagowania na zagrożenia militarne i niemilitarne zadania systemu powinny obejmować przedsięwzięcia profilaktyczne oraz odtwarzanie infrastruktury krytycznej w zakresie niezbędnym dla zapewnienia egzystencjalnych potrzeb ludności. W uwarunkowaniach polskich system taki mógłby być oparty na strukturach systemu zarządzania kryzysowego oraz innych ogólnokrajowych systemów międzyresortowych i dziedzicznych. Ze względu na uwarunkowania międzynarodowego prawa konfliktów zbrojnych na czas wojny system ochrony ludności powinien posiadać zdolność do przeobrażenia się w system obrony cywilnej.” Hipotezę główną uściślało siedem hipotez cząstkowych. W treści opracowania używano sformułowania „cząstkowe hipotezy robocze”, przy czym sama nazwa „robocze” wydaje się nie być do końca trafna na tym etapie już finalnego dzieła i w mojej opinii bardziej trafne byłoby określenie – po prostu hipotezy pomocnicze lub szczegółowe albo pozostawienie pierwotnego określenia: cząstkowe. Tym samym niezbyt trafne w mojej opinii jest określanie hipotezy głównej niekiedy główną hipotezą roboczą. Wydaje się, że określnik „robocza” jest w tej sytuacji nie do końca słuszny.

Hipotezy cząstkowe odnosiły się we właściwy sposób do celów szczegółowych. Zostały one opisane we wstępie, oraz w zakończeniu celem ich finalnej weryfikacji. W treści opracowania po każdym kolejnym rozdziale, we wnioskach Autorka odnosi się do kolejnych hipotez cząstkowych, co daje to jasność i precyzję kolejnych czynionych przez Autorkę kroków badawczych. Przyjęte hipotezy cząstkowe były po kolei sukcesywnie rozwiązywane, równolegle z realizacją celów szczegółowych.

W zakresie metod badawczych teoretycznych wykorzystano w głównej mierze: podejście analityczne (m.in. analiza i krytyka literatury, analiza instytucjonalno-prawna, analiza systemowa), syntezę, metodę porównawczą, abstrahowanie, metodę uogólnień oraz wnioskowanie.

W recenzowanym opracowaniu osiągnięto zamierzony cel, jak również rozwiązano problemy badawcze. Wyjaśniono oraz zweryfikowano przyjęte hipotezy. Wnioski wywiedzione z zamieszczonych treści w całości dzieła i analiz umieszczono w zakończeniu opracowania.

W odniesieniu do kwestii merytorycznych, jak wcześniej wspomniałam, praca składa się z siedmiu rozdziałów, poprzedzonych wstępem i zamkniętych zakończeniem. **We wstępie** Autorka przedstawiła zawartość treściową całości opracowania. Zawarła tam też uzasadnienie potrzeby prowadzenia badań, podkreśliła wnioski uzyskane w wyniku analizy w postaci

odniesień i komentarzy o aktualnych rozwiązaniach oraz aktualnych wydarzeń za wschodnią granicą Polski. W tym kontekście określiła celowość oraz zasadność prowadzonych badań, podnosząc ich istotność, szczególnie w odniesieniu do współczesnych uwarunkowań i pewnych luk / niespójności w integracji rozwiązań normatywno - organizacyjnych. Określając przesłanki zasadności zbudowania tytułowej koncepcji w postaci systemu ochrony ludności zdefiniowała swoje postrzeganie systemu w tym kontekście. Zgodnie z wcześniejszą częścią mojej recenzji - przedstawione tutaj problemy badawcze oraz hipotezy zostały opisane w sposób metodyczny i przejrzysty. Zaprezentowane metody teoretyczne zastosowane w procesie tworzenia dzieła i uzasadnienie ich użycia było poprawnie uargumentowane.

Rozdział I dr Justyna Stochaj przeznaczyła na analizę środowiska bezpieczeństwa Polski w trzeciej dekadzie XXI wieku. Dokonała wnikliwej oceny geopolitycznych, społeczno-gospodarczych i technologicznych uwarunkowań wpływających na bezpieczeństwo państwa, uwzględniając zarówno czynniki wewnętrzne jak i zewnętrzne - międzynarodowe, w tym rolę Polski w NATO i UE. Szczególny nacisk położyła na wpływ procesów globalizacji, integracji oraz regionalizacji na system ochrony ludności jak również dynamiczne zmiany w środowisku bezpieczeństwa, które determinują konieczność elastycznego podejścia do budowy tegoż systemu. W treści rozdziału Autorka ukazuje także, jak zmieniające się uwarunkowania polityczne i gospodarcze wpływają na wyzwania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa ludności w skali krajowej i międzynarodowej.

W rozdziale drugim Autorka skoncentrowała się na analizie współczesnych zagrożeń stanowiących wyzwanie dla systemu ochrony ludności. Dokonała rozróżnienia między zagrożeniem a niebezpieczeństwem, akcentując przy tym rolę państwa jako gwaranta bezpieczeństwa, który powinien minimalizować zagrożenia przy zachowaniu podstawowych praw obywatelskich. Wskazała na subiektywne postrzeganie zagrożeń i podkreśliła różnice w stosowaniu pojęć: poczucie zagrożenia i zagrożenie. Habilitantka omówiła zagrożenia naturalne, jak i te wynikające z działalności człowieka, z odniesieniem do Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego oraz aktualnych wyzwań w europejskiej przestrzeni bezpieczeństwa. Podkreśliła przy tym konieczność budowy elastycznego i kompleksowego systemu ochrony ludności, zdolnego do reagowania na dynamiczne i nieprzewidywalne zmiany w środowisku bezpieczeństwa. Przypomniała również zagrożenia wynikające z procesów globalizacyjnych. Warty uwagi jest także fakt przedstawienia własnej definicji bezpieczeństwa (str. 53) „bezpieczeństwo to złożony i wielokierunkowy proces obejmujący działania, których zasadniczym celem jest zapewnienie warunków trwania, przetrwania i

możliwości rozwoju podmiotu przez całkowitą neutralizację zagrożeń lub ich redukcję do poziomu akceptowalnego przez podmiot.”.

W rozdziale trzecim dr Justyna Stochaj dokonała przedstawienia uregulowań formalnoprawnych z zakresu ochrony ludności. Podała analizie Konstytucję RP przez pryzmat nauk o bezpieczeństwie, wskazując, że stanowi ona solidny fundament do budowy systemu ochrony ludności, z poszanowaniem praw człowieka i zasad demokracji. Przeprowadziła jednak także ocenę innych regulacji ustawowych i strategicznych. Szczególną uwagę zwróciła na wpływ prawa międzynarodowego oraz zobowiązań Polski, które wynikają z ratyfikowanych konwencji humanitarnych. Autorka trafnie wskazała na rozproszenie przepisów oraz potrzebę konsolidacji systemu ochrony ludności. Podkreśliła potrzebę przyjęcia spójnego, systemowego podejścia do ochrony ludności w warunkach zmieniającego się środowiska bezpieczeństwa.

Rozdział IV koncentruje się na analizie publicznych, prywatnych i pozarządowych podmiotów realizujących zadania w systemie ochrony ludności w Polsce. Autorka szczegółowo omówiła kompetencje kluczowych instytucji państwowych takich jak Policja, Państwowa Straż Pożarna, Państwowe Ratownictwo Medyczne czy Siły Zbrojne RP, wskazując na ich rolę w neutralizacji zagrożeń militarnych i niemilitarnych. Zwróciła także uwagę na istotną rolę, jaką odgrywają prywatne formacje ochronne, takie jak SUFO, w kontekście ochrony infrastruktury krytycznej będącej w zarządzie sektora prywatnego. Podkreśliła, jak ważne miejsce zajmują organizacje pozarządowe, zwłaszcza Polski Czerwony Krzyż i Ochotnicze Straże Pożarne, odgrywające kluczową rolę w działaniach ratunkowych, szczególnie na obszarach wiejskich. Habilitantka w treści rozdziału trafnie podkreśliła konieczność skoordynowanego współdziałania wszystkich wskazanych podmiotów, jako warunku skutecznej ochrony życia, zdrowia oraz mienia obywateli.

W rozdziale piątym dr Justyna Stochaj poddała analizie aktualne i prognozowane zadania systemu ochrony ludności w kontekście dynamicznych zmian środowiska bezpieczeństwa. Wskazała na kluczowe znaczenie działań antykrzysowych, w szczególności w obszarze rozpoznawania zagrożeń, informowania, ostrzegania, powiadamiania oraz alarmowania ludności. Szczegółowo omówiła zadania podejmowane zarówno w warunkach zagrożeń niemilitarnych, jak i w czasie konfliktu zbrojnego, z uwzględnieniem funkcjonowania obrony cywilnej. Autorka zwróciła uwagę na istniejące luki prawne w zakresie regulacji obrony cywilnej oraz na potrzebę dostosowania systemu ochrony ludności do standardów międzynarodowych, w tym wymogów NATO i Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności. Ukazała kompleksowy charakter działań ochronnych i ratowniczych, obejmujących zapobieganie, przygotowanie, ochronę i obronę ludności zarówno w czasie pokoju, jak i wojny.

Warte podkreślenia, że Autorka zawarła tutaj (str. 203) własną definicję systemu ochrony ludności, opracowaną w oparciu o analizę literatury przedmiotu i akty normatywne.

W rozdziale szóstym swojej monografii dr Justyna Stochaj przedstawiła systemowe rozwiązania ochrony ludności funkcjonujące w wybranych przez siebie państwach tj. w: Stanach Zjednoczonych, Szwajcarii, Izraelu i Ukrainie. Szczególną uwagę zwróciła na powiązanie ochrony ludności z obroną cywilną, zwłaszcza w warunkach zagrożenia militarnego. Podkreśliła także uniwersalne zasady organizacji systemów ochrony ludności, takie jak kompleksowe podejście do bezpieczeństwa, centralizacja dowodzenia oraz przejrzystość działań. Autorka wskazała, że skuteczność rozwiązań ochronnych uzależniona jest od specyfiki środowiska bezpieczeństwa danego państwa, jednakże ich wspólnym celem pozostaje zabezpieczenie podstawowych warunków egzystencji ludności w sytuacjach kryzysowych. Wnioski z przeprowadzonych badań posłużyły Habilitantce za fundament w budowie koncepcji systemu ochrony ludności w Polsce przedstawiony w rozdziale VII.

Rozdział siódmy stanowił rozdział finalny monografii. Autorka przedstawiła jeszcze raz argumenty i uwarunkowania podjęcia się przygotowania koncepcji systemu ochrony ludności oraz wskazała na potencjalne główne trudności badawcze. Habilitantka zawarła tutaj autorską koncepcję rozwiązań strukturalno-funkcjonalnych w systemie ochrony ludności, opartą na wynikach wcześniejszych analiz. Habilitantka proponuje elastyczny model systemu, zdolny do funkcjonowania w czasie pokoju, kryzysu i wojny, uwzględniający zmienność i nieprzewidywalność środowiska bezpieczeństwa. Wskazuje także na kluczowe determinanty struktury organizacyjnej systemu, takie jak kompatybilność z administracją publiczną i systemami międzynarodowymi, zdolność do wykorzystania nowoczesnych technologii czy integracja różnych sektorów. Przedstawia także propozycję przekształcenia Rządowego Centrum Bezpieczeństwa w Centrum Ochrony Ludności oraz konsolidację podmiotów publicznych, prywatnych i pozarządowych. System ochrony ludności w czasie wojny miałby płynnie przeobrazić się w system obrony cywilnej, zgodny z wymogami prawa międzynarodowego.

W mojej opinii we fragmencie „Oczywiście podmiotem bezpieczeństwa dla systemu ochrony ludności zawsze będzie człowiek (podmiot indywidualny) i społeczeństwo (podmiot zbiorowy) ...” (str. 323) nieco rozmywa się precyzyjne rozróżnienie pojęć „społeczeństwo” i „ludność”. W pracy naukowej, jak omawiana monografia, warto różnicować te terminy, gdyż „społeczeństwo” odnosi się do uporządkowanej struktury społecznej, powiązanej siecią relacji i instytucji, natomiast „ludność” oznacza ogół mieszkańców danego terytorium, rozpatrywany bez konieczności uwzględniania złożonych więzi społecznych. Precyzyjne użycie tych pojęć

mogłoby dodatkowo uporządkować rozważania i podkreślić wysoką jakość naukową opracowania.

W podsumowaniu, w moim przekonaniu zamierzenia teoretyczne i praktyczne opracowania zostały zrealizowane. Dr Justyna Stochaj rozwiązała przyjęty problem badawczy w sposób wykraczający poza tradycyjne paradygmaty badawcze, a opracowana przez nią koncepcja, zwizualizowana w formie modelu ochrony ludności, stanowi oryginalne i wartościowe opracowanie, wzbogacające dorobek nauk o bezpieczeństwie. W tym miejscu wyraźnie należy podkreślić indywidualny wkład Autora w rozwój nauk o bezpieczeństwie. Istotnym jest wskazać, że fragmenty przedstawionej w dziele koncepcji systemu ochrony ludności i obrony cywilnej zostały wykorzystane w projekcie *Ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej* przez Departament Ochrony Ludności i Zarządzania Kryzysowego działający przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, co dodatkowo podkreśla doniosłość recenzowanej pracy.

**Podczas kolokwium habilitacyjnego uprzejmie proszę Panią dr Justynę Stochaj o
przystawienie swojego stanowiska w zakresie poniższych kwestii:**

1. Czy w ocenie Pani Doktor obecny lub projektowany system ochrony ludności w Polsce w dostatecznym stopniu odnosi się do ochrony ludności przed zagrożeniami informacyjnymi i poznawczymi, które mogą wpływać na percepcję zagrożeń i poziom bezpieczeństwa społecznego?
2. W odniesieniu do rozdziału VI i podkreślanego słusznie korzystania z dobrych rozwiązań innych krajów - moje pytanie do Autorki: które rozwiązania z opisywanych krajów - Ukrainy, Izraela (pozostających w stanie konfliktu), Szwajcarii lub USA są godne do przeniesienia i możliwe do odwzorowania w polskich uwarunkowaniach?
3. W jaki sposób nowe technologie, takie jak sztuczna inteligencja lub systemy predykcyjne, mogą wzmocnić funkcjonowanie systemu ochrony ludności w Polsce?
4. Jakie działania, zdaniem Pani Doktor, należałoby podjąć w najbliższym czasie w Polsce, aby skuteczniej uwzględniać potrzeby osób z niepełnosprawnościami – w szczególności osób głuchych i głuchoniemych – w systemie ochrony ludności i systemach ostrzegania o zagrożeniach?

4. OCENA POZOSTAŁYCH OSIĄGNIĘĆ NAUKOWO-BADAWCZYCH

4.1.Dane naukometryczne

Przedstawiając dane naukometryczne Habilitantki należy wskazać, że zgodnie z danymi zamieszczonymi w bazie Google Scholar liczba cytowań naukowych dr Justyny Stochaj wynosiła na dzień 22 kwietnia 2025 r. - 25 (według danych w wykazie osiągnięć na dzień 23.03.2023 wynosiła 10). Na wskazany powyżej dzień indeks Hirscha posiadał wartość 2 (wedle wykazu i daty wcześniejszej – 1, zatem wzrósł).

4.2.Liczba monografii naukowych, redakcji naukowych monografii oraz rozdziałów w monografiach

Analizując monografie naukowe, redakcje naukowych monografii oraz rozdziały w monografiach należy stwierdzić, że wszystkich opublikowanych prac twórczych w tym zakresie, po uzyskaniu stopnia doktora - opierając się na informacjach zawartych w wykazie osiągnięć oraz w autoreferacie było 32. Szczegółowa analiza przedstawionego do oceny dorobku naukowego wykazała, że:

1. Wśród monografii naukowych Habilitantka wymienia tylko jedną pozycję (poza z książką habilitacyjną). Ważne, że jest to pozycja indywidualnego autorstwa dr Justyny Stochaj pt. *Ochrona ludności i obrona cywilna w Systemie Bezpieczeństwa Narodowego*, Difin, Warszawa 2020. Budzi to jednak pewien niedosyt publikacyjny w analizowanym zakresie tj. monografii samodzielnych zbudowanych po stopniu uzyskania doktora (po 2015 roku).
2. W odniesieniu do redakcji naukowych jest ich w sumie 3. Warto podkreślić, że jedna z monografii, a mianowicie: Wereda W., Woźniak J., Stochaj J., *Organizational Management and the COVID-19 Crisis Security and Risk Management Dilemmas*, Routledge 2022, ISBN: 9781032255842 jest w języku angielskim i wydana została w zagranicznym wydawnictwie w Londynie (200 punktów).

Wszystkie monografie oscylują blisko zagadnień ochrony ludności lub wyraźnie się do nich odnoszą oraz mieszczą się w zakresie nauk o bezpieczeństwie. Warto zatem podkreślić konsekwencję nurtu zainteresowań badawczych i publikacyjnych w zakresie kompetencji naukowych.

3. Po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka wykazała w dorobku 28 rozdziałów w monografiach, które w znaczący sposób wpłynęły na jej udział w wzbogaceniu nauk o bezpieczeństwie. W znaczącej większości, bowiem 19 są samodzielne, a pozostałe 9 to

współautorstwo. Kilka z nich wydają się stanowić hasła w *Encyklopedii bezpieczeństwa narodowego*, Dom Wydawniczy i Handlowy Elipsa, Warszawa 2023 (wersja on-line: <https://encyklopedia.revite.pl/>) co budzi wątpliwość czy można je do końca uznać za rozdział w monografii. Istotne jest przy tym, że przedstawiono własne przemyślane, autorskie definicje i ujęcia pojęć z zakresu bezpieczeństwa.

Wśród prac w postaci rozdziałów warto zwrócić uwagę na:

- Stochaj J., *Ocena przygotowań ludności na wystąpienie zagrożeń militarnych* [w:] Kitler W., Hac P. (red.), *Funkcjonowanie państwa w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny*, Akademia Sztuki Wojennej 2022, ISBN: 978-83-8263-294-1
- Stochaj J., *System ochrony ludności cywilnej w Polsce* [w:] Lizakowski P. (red.), *Securitologiczna panorama bezpieczeństwa*, Wydawnictwo Naukowe FNCE 2022, ISBN: 9788367138604.
- Stochaj J., *Propozycje usprawnienia zadań obrony cywilnej* [w:] Piotrowska-Trybull M., Kaczmarek A., Niemiec M. (red.), *Wyzwania dla bezpieczeństwa i rozwoju. Aspekty społeczne, gospodarcze, obronne*, Akademia Sztuki Wojennej 2020, ISBN: 978-83-7523-750-4.

Dorobek publikacyjny koncentruje się na wieloaspektowej analizie zagadnień związanych z bezpieczeństwem. W opracowaniach priorytetowo traktowana jest tematyka związana z bezpieczeństwem wewnętrznym i ochroną ludności. Habilitantka przedstawiła także prace z zakresu bezpieczeństwa społecznego dotyczące percepcji zagrożeń, patologii społecznych, resocjalizacji czy rekonwersji żołnierzy, podkreślając znaczenie spójności i odporności społecznej. Obecne w dorobku są także publikacje z zakresu bezpieczeństwa informacyjnego, lecz pozostające w wiodącym nurcie kompetencyjnym Autorki o m.in. istotności informacji jako narzędzia wpływu i komunikacji kryzysowej w odniesieniu do budowania odporności informacyjnej społeczeństwa. Warto też wskazać na rozdziały odnoszące się do edukacji dla bezpieczeństwa ukazywanej jako element systemowy, wzmacniający kompetencje i świadomość obywatelską w zakresie reagowania na współczesne zagrożenia. Habilitantka zwraca także uwagę na współczesne aspekty bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego w odniesieniu do działań Federacji Rosyjskiej oraz ich wpływu na bezpieczeństwo państw Europy Środkowo-Wschodniej.

Istotne jest przy tym, że wszystkie rozdziały dotyczą szeroko rozumianej problematyki bezpieczeństwa i są konsekwencją systematycznego rozwoju naukowego w dziedzinie nauk o bezpieczeństwie. Należy także podkreślić, że dr Justyna Stochaj podała udział procentowy

określający Jej wkład w powstanie publikacji, a stanowi to jasne określenie wkładu autorki i nie powoduje domysłów u recenzenta.

4.3.Najważniejsze czasopisma naukowe

Pani dr Justyna Stochaj po doktoracie opublikowała 14 artykułów w czasopismach naukowych. Wśród podanych artykułów 6 z nich jest samodzielnych. 7 z nich, czyli połowa artykułów została opublikowana w języku angielskim. Warto zwrócić szczególną uwagę na niewątpliwie cenne samodzielne artykuły Habilitantki ze względu na jej specjalizację:

- Stochaj J., Sustainable development and security of Poland in the context of Russian military aggression against Ukraine, *“Studia Wschodnioeuropejskie”*, Tom 19 (2023),
- Stochaj J., Sposoby poprawy bezpieczeństwa ludności cywilnej w inteligentnych miastach, *„Studia Bezpieczeństwa Narodowego”*, Nr 2 Tom 16 (2019)

Należy stwierdzić, że dorobek naukowy w zakresie artykułów zwraca uwagę na aspekty ochrony ludności cywilnej oraz reagowania na współczesne zagrożenia. W publikacjach podejmowane są m.in. kwestie bezpieczeństwa narodowego w kontekście zagrożeń geopolitycznych, bezpieczeństwa społecznego w warunkach pandemii czy aspektów środowiskowych i energetycznych.

Na podstawie powyższych ustaleń stwierdzam, że zakres tematyczny artykułów Habilitantki mieści się w obszarze nauk o bezpieczeństwie ze względu na podmiot lub/i przedmiot badań.

4.4.Wystąpienia na konferencjach naukowych oraz udział w komitetach naukowych i organizacyjnych konferencji

Habilitantka wedle informacji zamieszczonych w przedstawionych dokumentach, po uzyskaniu stopnia doktora może wykazać się 25 wystąpieniami na konferencjach naukowych. Nie ma jednakże wystąpień, które zostały wygłoszone w języku angielskim lub na zagranicznych konferencjach czy kongresie. W zakresie aktywności naukowej podczas konferencji dr Justyna Stochaj moderowała panele lub była ekspertem na czterech tego typu wydarzeniach. Wedle tytułów wszystkie wystąpienia mieszczą się w obszarze nauk o bezpieczeństwie.

W zakresie udziału w komitetach naukowych konferencji krajowych lub międzynarodowych i seminariów naukowych zsyntetyzować należy, że Habilitantka pełniła 14 razy rolę członka komitetu naukowego (jeden raz rady naukowej i jeden raz zastępcy przewodniczącej komitetu naukowego), przy czym wszystkie konferencje odbywały się w

Polsce. Dr Justyna Stochaj wskazała na aktywność w zakresie uczestnictwa w komitetach organizacyjnych konferencji naukowych w ogólnej liczbie trzech.

4.5. Uczestnictwo w pracach zespołów badawczych

Habilitantka angażowała się w realizację dwóch projektów badawczych, gdzie pełniła rolę wykonawcy. Dodatkowo na przestrzeni czasu w budowaniu dorobku była kierownikiem projektu lub wykonawcą w projekcie badawczym w ramach grantów badawczych realizowanych w Wojskowej Akademii Technicznej (6) i przy Polskiej Akademii Nauk (1).

W roku 2023 pełniła rolę kierownika projektu: *Ochrona ludności w kontekście współczesnych zagrożeń*, zaś w 2021 projektu: *Bezpieczeństwo ludności cywilnej w Systemie Bezpieczeństwa narodowego*.

W ramach rozwoju naukowego aplikowała o uzyskanie finansowania kilku projektów badawczych w zakresie swoich naukowych kompetencji w Narodowym Centrum Nauki jak również w Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, jednakże nie uzyskała finansowania (m.in. wnioski w ramach konkursu SONATA z 2021r. *Ocena stanu wiedzy ludności cywilnej Polski w zakresie przygotowania i reagowania na wybrane zagrożenia niemilitarne*.)

Dr Justyna Stochaj koncentrowała się w projektach na analizie współczesnych wyzwań wobec bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej, ochronie ludności w warunkach nowych zagrożeń oraz roli systemów bezpieczeństwa inteligentnych miast. Zgłębiała także problematykę obrony cywilnej jako elementu Systemu Bezpieczeństwa Narodowego, jak również analizowała strategiczne środowisko bezpieczeństwa, a we wcześniejszych latach społeczne postrzeganie zagrożeń przez młodzież.

Należy stwierdzić, że wspomniana problematyka mieści się w szeroko pojętym obszarze badań nad bezpieczeństwem narodowym, społecznym i cywilnym.

4.6. Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych

Habilitantka była Członkiem Zespołu Edukacji dla Bezpieczeństwa przy Komitecie Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk od stycznia 2017 r. do grudnia 2019 r.

4.7. Staże w instytucjach naukowych

Habilitantka odbyła staż naukowy w Instytucie Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Szczecińskiego w roku 2021. Była również opiekunem stażu

naukowego Pani dr z SGSP, który miał miejsce w Wydziale zatrudnienia dr Justyny Stochaj tj. Wydziale Bezpieczeństwa, Logistyki i Zarządzania WAT.

4.8.Członkostwo w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism

Habilitantka pełni funkcję Członka Rady Redakcyjnej czasopisma Studia Bezpieczeństwa Narodowego – National Security Studies, ISSN:2082-2677. Jest to czasopismo z wykazu MEiN. Wcześniej pełniła tam funkcję Sekretarza czasopisma.

4.9.Recenzje prac naukowych

Wedle przedstawionych dokumentów, Habilitantka wykonała 7 recenzji artykułów naukowych. Cztery z nich były w języku angielskim, lecz czasopismo było polskie (SGSP). Tematyka wszystkich artykułów mieściła się jednak w szeroko rozumianym bezpieczeństwie.

Konstatując, analizowany obszar badań i zainteresowań naukowych dr Justyny Stochaj zawiera się on w tematyce bezpieczeństwa. Dorobek obejmuje zagadnienia bezpieczeństwa narodowego, społecznego, informacyjnego i cywilnego. Przedmiotem zainteresowania badawczego są w szczególności kwestie ochrony ludności, funkcjonowania systemów bezpieczeństwa państwa i zarządzania kryzysowego. Należy również podkreślić konsekwencję naukową Autorki, przejawiającą się w systematycznym rozwijaniu badań nad ochroną ludności oraz edukacją w zakresie bezpieczeństwa.

W mojej opinii Kandydatka do stopnia naukowego doktora habilitowanego wykazuje istotny wkład w rozwój dyscypliny nauki o bezpieczeństwie.

5. OCENA POZOSTAŁEGO DOROBKU DYDAKTYCZNEGO I POPULARYZATORSKIEGO ORAZ WSPÓŁPRACY MIĘDZYNARODOWEJ

Analizując osiągnięcia dydaktyczne, podejmowane działania popularyzujące wiedzę jak i współpracę międzynarodową warto wskazać na kilka wybranych aktywności.

Jednym z nich jest współpraca z otoczeniem społecznym i gospodarczym, w ramach której Habilitantka brała udział w pracach Departamentu Ochrony Ludności i Zarządzania Kryzysowego MSWiA nad opiniowaniem projektu *Ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej* oraz aktywnie uczestniczyła w spotkaniu eksperckim w marcu 2024 r. Efektem jej zaangażowania było uwzględnienie wybranych propozycji dotyczących budowy systemu ochrony ludności w projektowanej ustawie.

W 2022 r. przygotowywała również materiały szkoleniowe oraz koordynowała i wspierała administracyjnie pracowników Ministerstwa Obrony Narodowej i żołnierzy zawodowych w ramach projektu szkoleniowego w tematyce *Środowisko bezpieczeństwa w Europie* jak również *Wstępne wnioski z wojny rosyjsko-ukraińskiej*.

W ramach działalności dydaktycznej i naukowej dr Justyna Stochaj w czasie swojej pracy po uzyskaniu stopnia doktora została powołana na promotora pomocniczego w trzech przewodach doktorskich na swoim wydziale. Jedna praca doktorska pt. *Model procesu doskonalenia Systemu Bezpieczeństwa Narodowego*, autorstwa mgr. inż. Tomasza Protasowickiego (promotor: prof. dr hab. inż. Piotr Sienkiewicz) została obroniona w 2018 r. Dwie pozostałe dysertacje doktorskie pozostające w trakcie opracowywania to:

- *Rozwój nauk o bezpieczeństwie z wykorzystaniem zasobów otwartej nauki w polskich uczelniach wojskowych* – mgr Aneta Pajka, promotor: dr hab. Aleksandra Skrabacz, prof. WAT,
- *Rola i miejsce Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego w ramach Systemu Ochrony Ludności w Polsce* – mgr Alicja Kuczyńska, promotor: prof. dr hab. inż. Tadeusz Szczurek.

Od uzyskania stopnia doktora Habilitantka angażuje się także w promocję studentów i od roku 2012 może wykazać się promotorstwem około 50 prac dyplomowych oraz 4 podyplomowych.

W ramach swojej działalności dydaktycznej prowadzi zajęcia na studiach I, II oraz III stopniu oraz studiach podyplomowych, a są to przedmioty m.in. Ochrona ludności i obrona cywilna, Ochrona ludności wobec zagrożeń militarnych i niemilitarnych, Ustawodawstwo w zarządzaniu kryzysowym, Obrona cywilna, Polska w europejskim systemie bezpieczeństwa, System obronny państwa, Systemy reagowania kryzysowego, Podstawy teorii komunikowania, Wiedza o państwie i prawie.

Angażuje się w edukację studentów, jak również wspiera ich w rozwoju własnych zainteresowań. Jest stale obecna w życiu społeczności akademickiej. W aktywności z tego zakresu warto wskazać choćby na fakt iż od kilku lat pełni funkcję opiekuna praktyk studenckich i dodatkowo funkcję opiekuna grup studenckich. Brała także udział w egzaminach dyplomowych na kierunku Bezpieczeństwo narodowe. Habilitantka wskazała, że była zaangażowana w opracowywanie programów studiów na kierunku Bezpieczeństwo narodowe, Administracja publiczna w Systemie Bezpieczeństwa, National Security, Obronność państwa oraz studiów podyplomowych.

Dbając o jakość kształcenia i wysoki poziom prac dyplomowych pełniła funkcję członka Wydziałowej Komisji ds. oceny jakości prac dyplomowych oraz była członkiem zespołu ds. opracowania *Metodyki opracowania prac dyplomowych na kierunku bezpieczeństwo narodowe oraz obronność państwa*.

Autorka podjęła się także niezwykle ważnego i wymagającego tematu kształcenia osób z niepełnosprawnościami, otaczając opieką indywidualny tok studiowania studentki z niepełnosprawnością. Mając świadomość trudności, z jakimi osoby te mierzą się na co dzień nie tylko w obszarze edukacji, lecz także - co podejmuje w swoich publikacjach – w zakresie reagowania na zagrożenia, Habilitantka podjęła naukę języka migowego, który opanowała już na poziomie podstawowym. Problematyka powiadamiania osób z niepełnosprawnościami, w szczególności osób głuchych i głuchoniemych, mimo jej ogromnego znaczenia społecznego, pozostaje marginalnie podejmowana w przestrzeni publicznej, co czyni działania dr Justyny Stochaj w tym zakresie szczególnie cennymi i niezbędnymi.

Habilitantka promuje uczelnię w otoczeniu, reprezentując ją na dniach otwartych czy angażując się w afiliowanie WAT podczas bycia zaangażowaną w edukację młodszych np. poprzez pełnienie funkcji Sekretarza komisji w konkursie dla szkół ponadpodstawowych w temacie *Bezpieczeństwo i obronność 2050* czy współtworzenie podręczników szkolnych w Wydawnictwach Szkolnych i Pedagogicznych.

W ramach swojego samodoskonalenia ukończyła kurs z zakresu polityki zagranicznej i nauk o bezpieczeństwie prowadzony we współpracy z ekspertami ze Stanów Zjednoczonych *Diploma in Foreign Policy & Security Studies*” organizowanym przez *Center for American Studies*.

Wartym uznania jest, że dr Justyna Stochaj uzyskiwała odznaczenia resortowe tj. brązowy medal „Siły Zbrojne w Służbie Ojczyzny” oraz brązowy medal „Za zasługi dla obronności kraju.

Powyższa działalność dr Justyny Stochaj wpisuje się w obszar nauk o bezpieczeństwie, obejmując zarówno ochronę ludności, zarządzanie kryzysowe, jak i rozwój systemów bezpieczeństwa narodowego. Jej aktywność poczyniwszy od współpracy z MSWiA przy opiniowaniu ustawy, poprzez edukację przyszłych młodych specjalistów bezpieczeństwa, skończywszy na działaniach na rzecz osób z niepełnosprawnościami ma istotne znaczenie dla wzmacniania bezpieczeństwa społecznego. Zaangażowanie Habilitantki w tworzenie programów studiów i upowszechnianie wiedzy świadczy o Jej wysokiej świadomości potrzeb, ciągłej uważności dla kształtowania współczesnego systemu bezpieczeństwa.

6. KONKLUZJA

Pani dr Justyna Stochaj jest wieloletnim pracownikiem naukowo-dydaktycznym. Posiada tym samym bardzo dobrze ukształtowane przygotowanie do prowadzenia badań naukowych i realizacji procesu dydaktycznego. Na tak zbudowanych fundamentach wykazuje się szeroko udokumentowaną efektywnością na polu organizacyjnym, popularyzacji nauki i pozauczelnianym, a obszar jej zainteresowań badawczych jest związany z dziedziną nauk społecznych i dyscypliną nauki o bezpieczeństwie.

Podsumowując ocenę istotnej aktywności naukowej, dydaktycznej i publicystycznej oraz monografii wskazanej jako główne osiągnięcie naukowe dr. Justyny Stochaj, na podstawie przedstawionych przez Habilitantkę dokumentów stwierdzam, że wykazuje w całokształcie swej działalności naukowej dużą aktywność badawczą i publikacyjną, także samodzielność w prowadzeniu badań naukowych oraz znajomość procedur badawczych.

Podkreślając wcześniejsze obrane stanowisko – w mojej ocenie opracowane dzieło dr. Justyny Stochaj jest oryginalne, wartościowe oraz poprzez analizowane treści, opracowana koncepcja i w jej wyniku przedstawiony model, a także wypracowywane na bieżąco wnioski stanowią oryginalny i wartościowy wkład w rozwój nauk o bezpieczeństwie. Praca zawiera liczne pozytywne aspekty zasługujące na uznanie, niemniej w mojej ocenie dostrzegalne są także pewne drobne niedoskonałości, które stały się przedmiotem zgłoszonych wątpliwości. Mają one jednak w dużej części charakter polemicznych lub doprecyzowujących i w efekcie nie ważą na ocenie monografii.

Biorąc pod uwagę zaprezentowaną powyżej - pozytywną ocenę osiągnięcia naukowego w postaci dzieła pod tytułem *System ochrony ludności wobec współczesnych uwarunkowań środowiska bezpieczeństwa Polski*, zaprezentowanej w nim oryginalnej koncepcji - traktowanej i ocenianej jako znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o bezpieczeństwie, jak również pozostałą aktywność naukową stwierdzam, że Kandydatka do stopnia doktora habilitowanego dr Justyna Stochaj spełnia wymogi określone art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2021 poz. 478 z późn. zm.).

Odnosząc się do wymogów ustawowych, uważam, że:

- po pierwsze - osiągnięcie naukowe jako dzieło opublikowane w całości pt. *System ochrony ludności wobec współczesnych uwarunkowań środowiska bezpieczeństwa Polski*, w mojej opinii wnosi znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o bezpieczeństwie w myśl art. 219 ust. 1 pkt. 2 lit. a Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce;

- po drugie - aktywność naukowa realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej spełnia kryterium istotnej aktywności naukowej w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt. 3 Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Wnoszę zatem o dopuszczenie Pani dr Justyny Stochaj do dalszego postępowania habilitacyjnego i rekomenduję nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie: nauki społeczne, w dyscyplinie: nauki o bezpieczeństwie.

dr hab. Agnieszka Szczygielska

